

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/140/2005

DWADZIEŚCIA PIĘĆ LAT PO SIERPNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

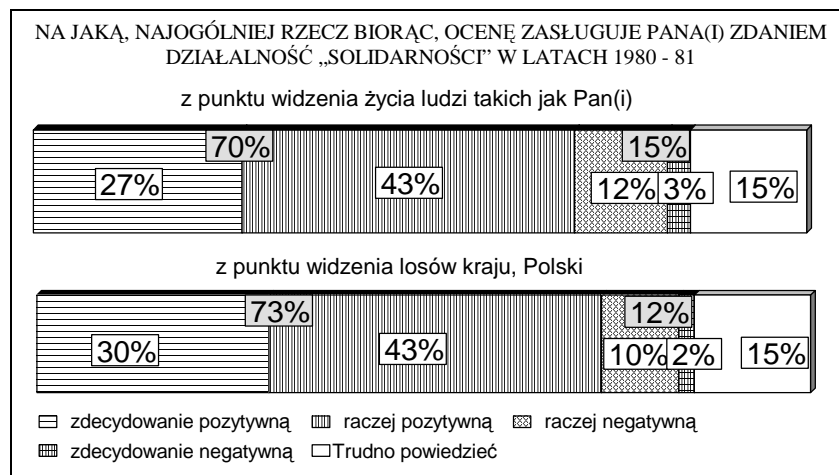
WARSZAWA, SIERPIEŃ 2005

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

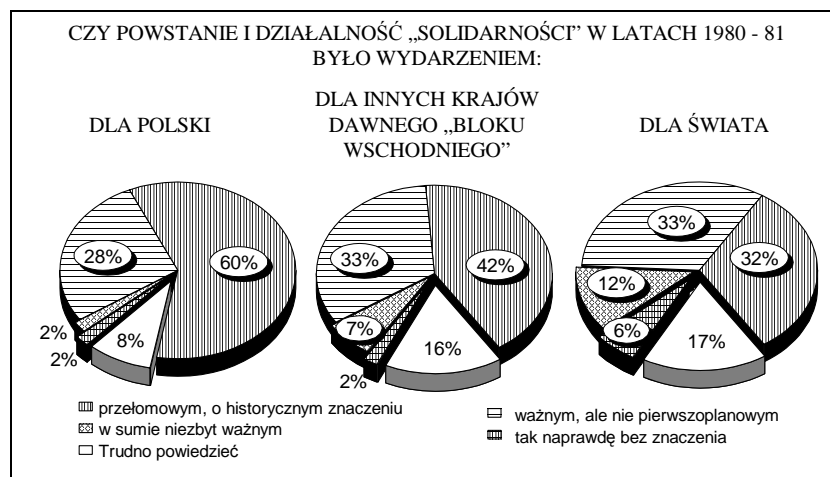

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

- Zdecydowana większość Polaków pozytywnie ocenia działalność „Solidarności” z lat 1980 - 81. Ocena ta jest najlepsza wśród beneficjentów transformacji, nieco gorsza zaś wśród tych, którzy na przemianach ustrojowych zyskali niewiele, w ich mniemaniu, bądź stracili. Nawet w tej ostatniej grupie przeważają jednak także oceny pozytywne.

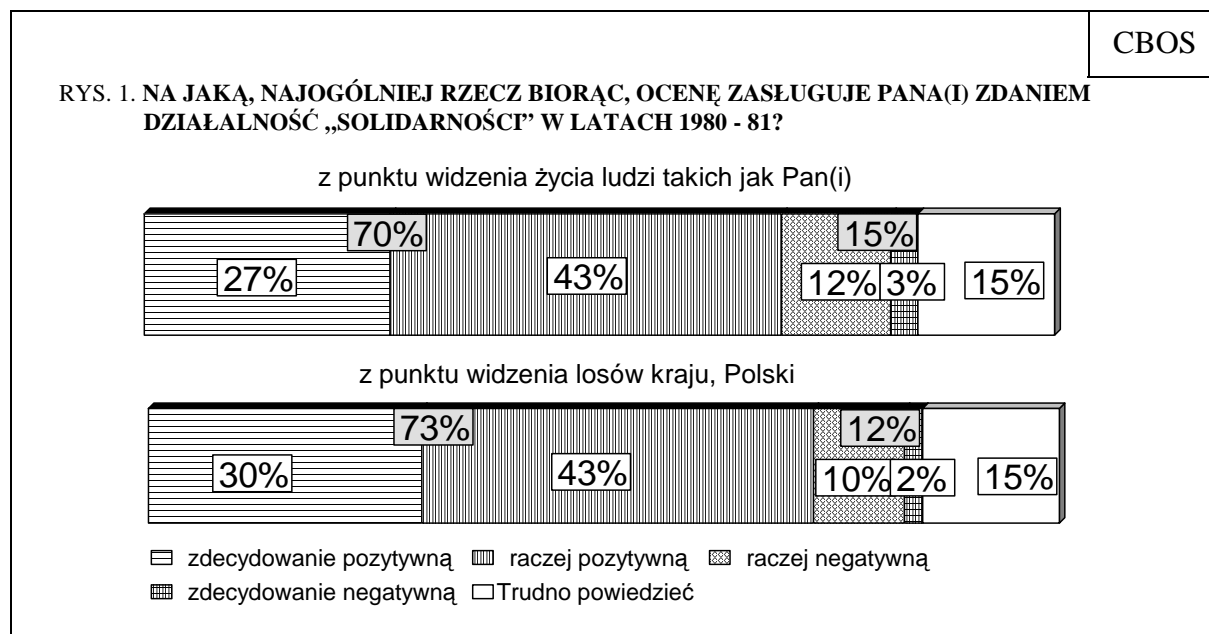
- Zdaniem większości badanych, Sierpień '80 i następujące po nim szesnaście miesięcy działań „Solidarności” to dla Polski wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu. Dwie piąte respondentów przypisuje temu wydarzeniu takie samo znaczenie dla innych krajów naszej części Europy, a co trzeci - dla świata.

Na początku sierpnia¹, trzy tygodnie przed 25. rocznicą podpisania Porozumień Sierpniowych, zapytaliśmy, jak Polacy dziś, z perspektywy czasu, oceniają działalność „Solidarności” prowadzoną w latach 1980 - 81, jak postrzegają znaczenie tamtych wydarzeń dla Polski, innych krajów naszego regionu, wówczas tzw. bloku wschodniego, i dla świata. Zapytaliśmy także, jak w opinii badanych taka ocena wygląda z punktu widzenia życia zwykłych ludzi.

OCENA DZIAŁALNOŚCI „SOLIDARNOŚCI” Z LAT 1980 - 81

Zdaniem większości ankietowanych, z punktu widzenia losów kraju działalność „Solidarności” prowadzona w latach 1980 - 81 zasługuje na pozytywną ocenę. Nieznacznie mniej osób ocenia ówczesną pracę tego związku pozytywnie również z punktu widzenia życia zwykłych ludzi (w pytaniu zastosowaliśmy sformułowanie „ludzi takich jak Pan, Pani”).

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (183) przeprowadzono w dniach od 5 do 8 sierpnia 2005 roku na liczącej 949 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Czynniki sprzyjające pozytywnym bądź negatywnym ocenom ruchu „Solidarności” z lat 1980 - 81 dla kraju i „życia ludzi” są na ogół zbieżne, z tym że bardziej wyraziste są zróżnicowania ocen z punktu widzenia „życia ludzi”.

Pozytywnym ocenom sprzyja, ogólnie rzecz biorąc, wyższy status społeczny respondentów. Najwięcej jest ich wśród kadry kierowniczej i inteligencji (91%) oraz pracujących na własny rachunek (89%), a także wśród osiągających najwyższe dochody (84%) i zadowolonych z własnej sytuacji materialnej (79%). Także im wyższy poziom wykształcenia badanych, tym wyższy odsetek wystawiających oceny pozytywne (patrz tabele aneksowe).

Oceny negatywne wiążą się z gorszymi warunkami życia i - ogólniej - z położeniem społecznym badanych, są one bowiem najczęstsze wśród osób o najniższych dochodach, niezadowolonych z własnej sytuacji materialnej, najmniej wykształconych, a także wśród robotników niewykwalifikowanych, rolników, rencistów, emerytów oraz bezrobotnych. Ocenom negatywnym sprzyja też zaawansowany wiek.

Na opinie w tej sprawie wpływają również poglądy polityczne badanych określane na osi lewica - prawica. Wprawdzie na obu krańcach osi przeważają oceny pozytywne, jednak niemal co czwarty badany sytuujący się na lewicy (23%) negatywnie ocenia działalność „Solidarności” z lat 1980 - 81 z punktu widzenia życia zwykłych ludzi, podczas gdy na prawicy takiego zdania jest tylko 8%. Bardzo podobnie, tak jak w innych przypadkach, poglądy polityczne różnicują oceny „Solidarności” z punktu widzenia losów kraju. Jako ciekawostkę można natomiast przytoczyć, że ankietowani, którzy w roku 1989 byli członkami PZPR, równie pozytywnie jak ogół badanych oceniają działalność „Solidarności” z punktu widzenia losów kraju, natomiast wyraźnie gorzej - z punktu widzenia życia zwykłych ludzi (pozytywne oceny wystawia 58% z nich, podczas gdy wśród pozostałych 71%).

Oceny ruchu „Solidarności” z lat 1980 - 81 silnie wiążą się z ocenami transformacji ustrojowej w Polsce po upadku komunizmu. Wśród tych respondentów, dla których bilans przemian jest dodatni, blisko dziewięćdziesiąt procent uważa, że „Solidarność” lat 1980 - 81 zasługuje na ocenę pozytywną. Odsetek ten jest już nieco niższy wśród badanych postrzegających bilans przemian jako równowagę plusów i minusów. Dopiero jednak przekonanie, że transformacja ustrojowa przyniosła ludziom więcej strat niż korzyści, powoduje znaczący spadek pozytywnych ocen „Solidarności” z punktu widzenia życia ludzi, jednak i w tej grupie oceny pozytywne zdecydowanie przeważają nad negatywnymi.

Tabela 1

Czy zmiany zachodzące w Polsce po roku 1989 przyniosły ludziom więcej korzyści czy strat?	Ocena działalności „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia życia ludzi		
	pozytywna	negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Więcej korzyści niż strat	87	4	9
Tyle samo korzyści, co strat	79	9	12
Więcej strat niż korzyści	56	29	14
Trudno powiedzieć	56	2	42

Bardzo podobnie - tylko, rzecz jasna, w odwrotnym kierunku - różnicują się oceny działalności „Solidarności” z punktu widzenia życia zwykłych ludzi w zależności od oceny ustroju socjalistycznego.

Tabela 2

Czy ustrój socjalistyczny przyniósł ludziom więcej korzyści czy strat?	Ocena działalności „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia życia ludzi		
	pozytywna	negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Więcej korzyści niż strat	55	28	17
Tyle samo korzyści, co strat	80	10	10
Więcej strat niż korzyści	80	11	9
Trudno powiedzieć	52	8	40

Należy zauważyć, że dopiero przy innym sformułowaniu pytania jednoznaczne stanowisko, że nie warto było zmieniać w Polsce ustroju, pociąga za sobą ilościowe zrównanie pozytywnych i negatywnych ocen ruchu „Solidarności” lat 1980 - 81 z punktu widzenia życia zwykłych ludzi, ale bynajmniej nie przewagę opinii krytycznych.

Tabela 3

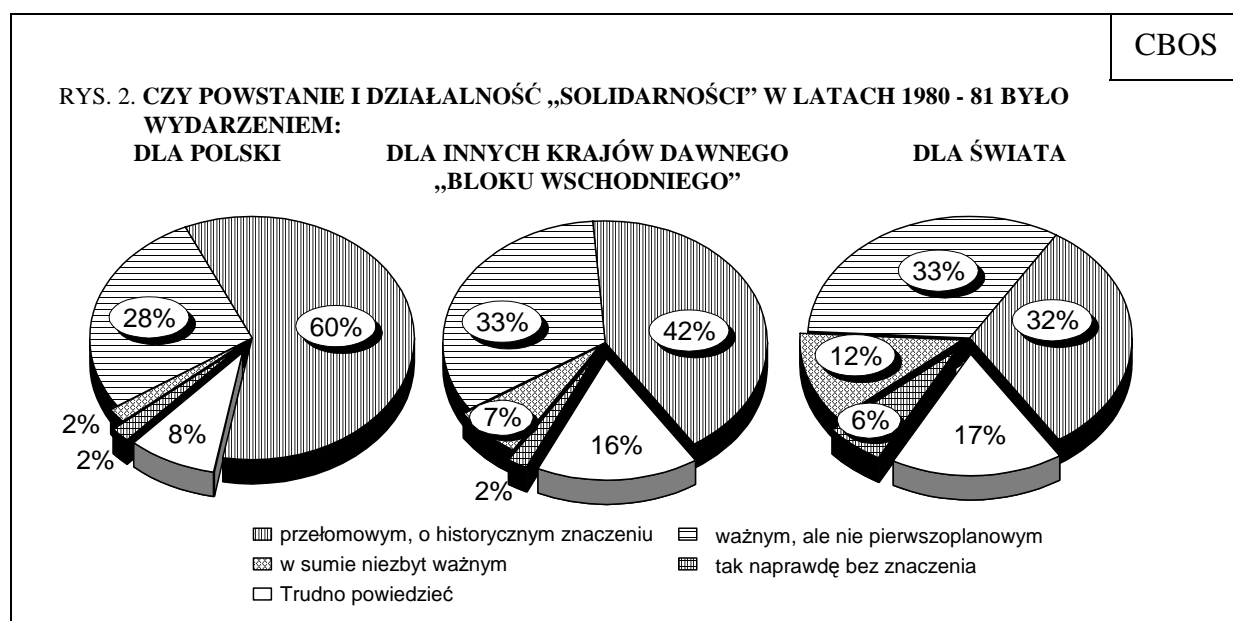
Czy z perspektywy czasu może Pan(i) powiedzieć, że warto czy też nie warto było 15 lat temu zmieniać ustrój w Polsce?	Ocena działalności „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia życia ludzi		
	pozytywna	negatywna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Warto	85	6	9
Nie warto	42	42	16
Trudno powiedzieć	45	13	42

ZNACZENIE SIERPNI I „SOLIDARNOŚCI” DLA POLSKI I ŚWIATA

Trzech na pięciu Polaków widzi w powstaniu i działalności „Solidarności” w latach 1980 - 81 **wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu dla kraju**. Ponad jedna czwarta uważa to wydarzenie za ważne, choć nie pierwszoplanowe. Opinie kwestionujące wagę tego wydarzenia dla Polski pojawiają się niezmiernie rzadko. W sumie niemal dziewięćdziesiąt procent Polaków zgadza się co do tego, że Sierpień 1980 roku i zainaugurowany tym wydarzeniem okres 16-miesięcznej działalności „Solidarności” był wydarzeniem niezmiernie ważnym dla Polski.

Trzy czwarte badanych dostrzega wielkie znaczenie Sierpnia i „Solidarności” także dla **innych krajów dawnego „bloku wschodniego”**. Za wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu dla tych krajów, uznaje je ponad dwie piąte Polaków, a ponadto co trzeci uważa za ważne, choć nie pierwszoplanowe. Również i w tym przypadku rzadkie są opinie kwestionujące w tym zakresie historyczną rolę „Solidarności” z lat 1980 - 81.

Zapytaliśmy także, jakie znaczenie - zdaniem badanych - miała „Solidarność” lat 1980 - 81 **dla świata**. Dwie trzecie Polaków widzi w powstaniu i działalności tego ruchu wydarzenie o wielkim znaczeniu nie tylko dla Polski i naszej części Europy, ale także dla świata. Jedna trzecia badanych uznaje je za wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu, i tyle samo - za wydarzenie wprowadzające nie pierwszoplanowe dla świata, niemniej jednak ważne. Tylko niespełna jedna piąta respondentów jest zdania, że w skali świata powstanie „Solidarności” było niezbyt ważne lub nawet bez znaczenia.

Analiza odpowiedzi na to pytanie w zależności od wieku wskazuje, że ludzie młodzi - ci, którzy urodzili się po roku 1980, a tym samym dorastali już po upadku komunizmu - nieco inaczej od pozostałych postrzegają historyczną rolę „Solidarności”. Wykazują mianowicie tendencję do ocen bardziej powściągliwych. Badani w wieku od 18 do 24 lat częściej niż inni skłonni są przyznawać ruchowi „Solidarności” z lat 1980 - 81 rolę ważną dla Polski i dla regionu, lecz nie pierwszoplanową. Natomiast jeśli chodzi o znaczenie wydarzeń z tych lat dla świata nie tylko rzadziej niż inni skłonni są nadawać im znaczenie przełomowe, ale częściej także uważają je za niezbyt ważne lub nawet negują ich znaczenie.

Następna grupa - ludzie mający obecnie od 25 do 34 lat - w okresie, o którym mowa, byli jeszcze dziećmi, nie mogli więc uczestniczyć w ówczesnych wydarzeniach. Jednak ich oceny nie odbiegają w sposób widoczny od ocen starszych roczników, wśród których są już ludzie bezpośrednio w te wydarzenia zaangażowani. Można przypuszczać, że wynika to stąd, iż dorastali oni w atmosferze lat osiemdziesiątych, gdy działała podziemna „Solidarność”, w rodzinach zaś żywe były wspomnienia zarówno „szesnastu miesięcy” jak i stanu wojennego, dlatego też stosunek do tych faktów był punktem odniesienia ocen bieżącej sytuacji.

Tabela 4

Wiek respondentów	Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było wydarzeniem*:														
	przełomowym			ważnym, ale nie pierwszoplanowym			niezbyt ważnym			bez znaczenia			Trudno powiedzieć		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	w procentach														
18 - 24 lat	48	31	20	37	37	33	1	5	17	1	3	11	13	23	19
25 - 34	67	41	30	24	42	36	1	4	11	0	1	6	7	13	16
35 - 44	71	55	40	22	26	33	1	8	14	2	1	2	4	10	12
45 - 54	61	44	33	30	35	37	2	7	12	1	1	4	6	13	15
55 - 64	64	45	38	27	30	35	5	11	10	2	3	7	3	11	10
65 lat i więcej	51	34	29	27	28	25	4	6	7	5	3	8	14	29	31

*A - dla Polski, B - dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego”, C - dla świata

Czynnikiem w pewnym stopniu różnicującym postrzeżenie historycznego znaczenia ruchu „Solidarności”, przede wszystkim dla kraju, jest także wykształcenie. O przełomowym, historycznym znaczeniu wydarzeń z lat 1980 - 81 dla kraju, a w pewnym stopniu także dla regionu, znacznie częściej niż pozostali przekonani są badani z wykształceniem wyższym. Różnicy takiej nie odnotowaliśmy w przypadku oceny znaczenia tych wydarzeń dla świata (patrz tabele aneksowe).

Jak natomiast postrzegana jest historyczna rola „Solidarności” przez uczestników tych wydarzeń, badanych deklarujących przynależność w latach 1980 - 81 do tego ruchu z jednej strony, a deklarujących przynależność do popierających ówczesne władze tzw. związków branżowych z drugiej strony, jak również niezaangażowanych po żadnej ze stron?

Tabela 5

	Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było wydarzeniem:														
	przełomowym			ważnym, ale nie pierwszoplanowym			niezbyt ważnym			bez znaczenia			Trudno powiedzieć		
	12 grudnia 1981 roku był członkiem: *														
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
	W procentach														
- dla Polski	69	51	60	29	34	24	0	7	4	1	4	3	1	4	10
- dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego”	59	38	39	30	40	28	7	8	8	0	1	3	5	13	22
- dla świata	47	34	30	38	38	29	9	11	10	1	5	7	5	12	24

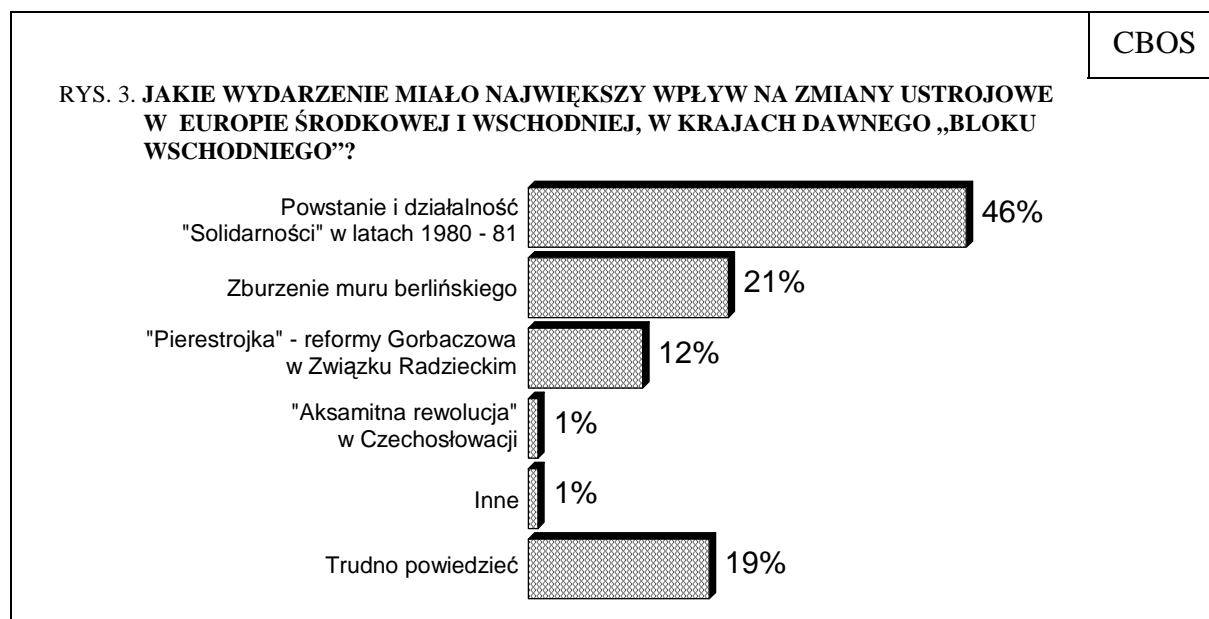
*A - NSZZ „Solidarność”, NSZZ „Solidarność” RI, NZS; B - Związku branżowego, Krajowego Związku Kółek i Organizacji Rolniczych; C - nienależący do żadnego z nich. Pominięto kategorie: „nie pamiętam” oraz „nie dotyczy” obejmującą badanych, którzy byli w tym czasie zbyt młodzi, aby należeć do wymienionych organizacji, jak również urodzonych w latach późniejszych

Jak można się było spodziewać, ludzie osobiście zaangażowani w ruch „Solidarności” w latach 1980 - 81 także i dziś częściej podkreślają jego przełomowe, historyczne znaczenie. Jednak z perspektywy czasu różnicę w postrzeganiu roli i znaczenia „Solidarności” między ludźmi zaangażowanymi w ten ruch a pozostałymi można uznać za stosunkowo niezbyt dużą.

Historyczne znaczenie „Solidarności” dla Polski silniej podkreślają badani deklarujący prawicowe niż lewicowe poglądy polityczne. Wprawdzie wśród jednych i drugich przeważa opinia o przełomowym znaczeniu tego ruchu, jednak pogląd ten podziela niewiele ponad połowa badanych o poglądach lewicowych i aż trzy czwarte deklarujących przekonania prawicowe. Ponadto wśród osób identyfikujących się z lewicą pojawiają się opinie, że ruch ten miał dla Polski niewielkie znaczenie lub nawet był bez znaczenia, natomiast wśród badanych o poglądach prawicowych opinii takich niemal nie notujemy.

Interesujące jest natomiast, że poglądy polityczne tylko w minimalnym stopniu różnicują postrzeganie znaczenia „Solidarności” dla innych krajów naszego regionu, jak też dla świata (patrz tabele aneksowe).

Uzupełnieniem do kwestii postrzegania dziś przez Polaków historycznego znaczenia „Solidarności” są odpowiedzi na pytanie: które spośród wydarzeń, takich jak: obalenie muru berlińskiego, „pierestrojka” w Związku Radzieckim, „aksamitna rewolucja” w Pradze czy powstanie „Solidarności” w latach 1980 - 81, miało największy wpływ na rozpad dawnego „bloku wschodniego”, upadek komunizmu w naszym regionie Europy.

Także w tym przypadku częstość wskazywania na powstanie „Solidarności” jest związana z poglądami politycznymi. Badani o poglądach prawicowych znacznie częściej niż pozostali doceniają „Solidarność”, natomiast deklarujący poglądy lewicowe bądź „centrowe” częściej podkreślają znaczenie obalenia muru berlińskiego oraz reform Gorbaczowa.

Tabela 6

Poglądy polityczne respondentów	Jakie wydarzenie miało największy wpływ na zmiany ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej, w krajach dawnego „bloku wschodniego”?				
	„Aksamitna rewolucja”	„Pierestrojka”	Powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81	Zburzenie muru berlińskiego	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Lewicowe	1	19	46	25	8
Centrowe	1	16	46	26	10
Prawicowe	1	11	64	16	8
Nieokreślone	0	7	28	20	45

Bardzo charakterystycznie kształtuje się postrzeganie wagi poszczególnych wydarzeń w zależności od wieku badanych. W opiniach najmłodszych respondentów obalenie muru berlińskiego jest niemal równie często jak „Solidarność” zaliczane do wydarzeń najważniejszych. Z kolei ludzie w wieku średnim i starsi nieco częściej niż młodzi wskazują na znaczenie „pierestrojki”. Są to przede wszystkim ci, którzy w latach 1980 - 81 związani byli z tzw. związkami branżowymi.

Tabela 7

Wiek respondentów	Jakie wydarzenie miało największy wpływ na zmiany ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej, w krajach dawnego „bloku wschodniego”?*				
	„Aksamitna rewolucja”	„Pierestrojka”	Powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81	Zburzenie muru berlińskiego	Trudno powiedzieć
	w procentach				
18 - 24 lata	2	8	37	34	19
25 - 34	0	8	40	30	19
35 - 44	1	18	50	19	13
45 - 54	1	11	54	17	16
55 - 64	0	15	56	15	14
65 lat i więcej	0	13	40	11	36

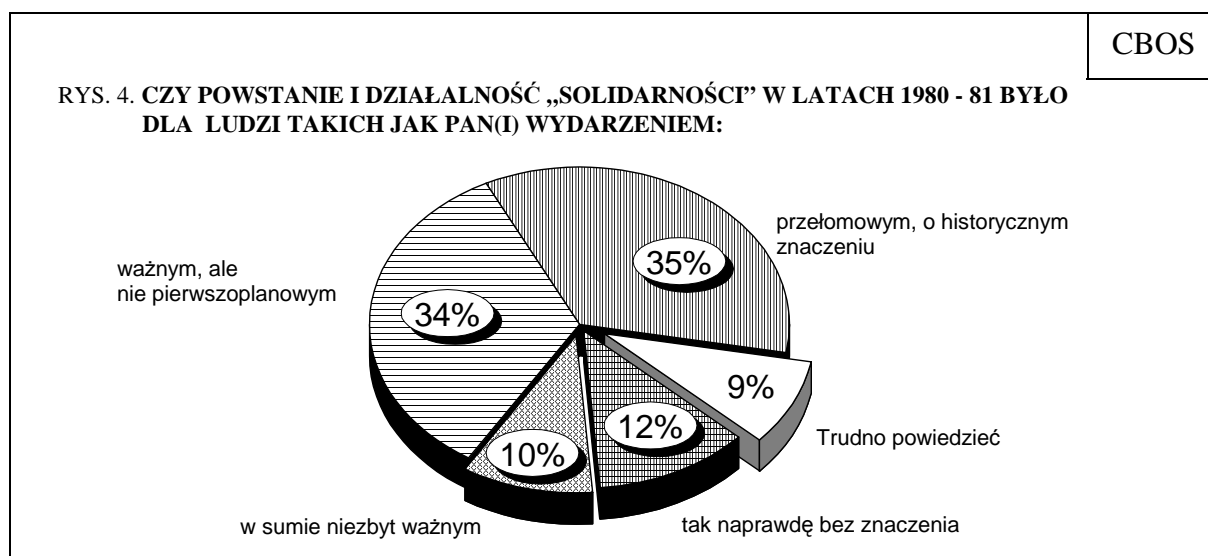
*Pominięto „inne wydarzenie”

Tabela 8

Przynależność związkowa 12 grudnia 1981 roku	Jakie wydarzenie miało największy wpływ na zmiany ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej, w krajach dawnego „bloku wschodniego”?*				
	„Aksamitna rewolucja”	„Pierestrojka”	Powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81	Zburzenie muru berlińskiego	Trudno powiedzieć
	w procentach				
NSZZ „Solidarność”, NSZZ „Solidarność” RI, NZS	1	9	66	16	8
Związki branżowe, Krajowy Związek Kółek i Organizacji Rolniczych	1	22	45	16	16
Nienależący do żadnego z nich	0	12	46	15	27

ZNACZENIE SIERPNI I „SOLIDARNOŚCI” DLA ZWYKŁYCH LUDZI

Mimo zdecydowanie pozytywnej oceny działalności „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia losów kraju, w ocenie jej historycznego znaczenia dla życia ludzi badani okazali się bardziej powściągliwi. Niemal co ósmy (12%) uważa, że dla ludzi takich jak on sam wydarzenia z lat 1980 - 81 były bez znaczenia, a co dziesiąty - że były to wydarzenia niezbyt ważne. Niemniej co trzeci (35%) uważa je za przełomowe także dla siebie.

Opinie w tej kwestii w znacznym stopniu zależą od wykształcenia. Powstanie „Solidarności” za wydarzenie przełomowe uważa co czwarty badany z wykształceniem nie wyższym niż podstawowe (26%) i co drugi z wykształceniem wyższym (50%). W grupach zawodowych opinię taką podzieliła 54% badanych należących do kadry kierowniczej i inteligencji oraz 50% prowadzących samodzielną działalność gospodarczą (niemal nikt w tych grupach nie twierdzi, że dla ludzi takich jak oni było to wydarzenie niezbyt ważne lub bez znaczenia). W pozostałych grupach społecznych oceny oscylują wokół średniej dla ogółu badanych.

Warto też zwrócić uwagę, że wśród najmłodszych respondentów (od 18 do 24 lat) niemal co czwarty (23%), nie potrafi określić znaczenia tych wydarzeń z perspektywy historycznej, natomiast co siódmy (14%) całkowicie neguje ich znaczenie dla ludzi takich jak on sam. Szczególnie często o wydarzeniach tych jako niemających znaczenia dla przeciętnych ludzi mówią osoby w podeszłym wieku. Takiego zdania jest co piąty badany w wieku powyżej 65 lat (21%).

Opinie w tej sprawie wyraźnie wiążą się z poglądami politycznymi badanych: za wydarzenie przełomowe uważa je co trzeci o sympatiach lewicowych (33%) i co drugi określający swoje poglądy jako prawicowe (49%).

Na zróżnicowanie opinii o znaczeniu „Solidarności” dla zwykłych ludzi bardzo wyraźnie wpływa też stosunek do transformacji. Badani, którzy uważają, że zmiana ustroju przyniosła społeczeństwu więcej korzyści niż strat (lub tyle samo), dość rzadko negują znaczenie „Solidarności” dla zwykłych ludzi. Ci natomiast, którzy bilans transformacji oceniają niekorzystnie, znacznie częściej uważają, że wydarzenia z lat 1980 - 81 były bez znaczenia dla ludzi takich jak oni. Szczególnie dotyczy to osób, których zdaniem nie warto było zmieniać ustroju. Niemal połowa z nich jest zdania, że „Solidarność” lat 1980 - 81 była dla ludzi takich jak oni wydarzeniem niezbyt ważnym lub wręcz bez znaczenia.

Tabela 9

Czy zmiany zachodzące w Polsce po roku 1989 przyniosły ludziom więcej korzyści czy strat?	Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem:				
	przełomowym	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	niezbyt ważnym	bez znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Więcej korzyści niż strat	45	38	5	7	5
Tyle samo korzyści, co strat	36	41	9	6	8
Więcej strat niż korzyści	30	29	14	19	8
Trudno powiedzieć	27	20	10	16	27

Tabela 10

Czy z perspektywy czasu może Pan(i) powiedzieć, że warto czy też nie warto było 15 lat temu zmieniać ustrój w Polsce?	Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem				
	przełomowym	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	niezbyt ważnym	bez znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Warto	42	39	7	7	5
Nie warto	23	23	22	26	6
Trudno powiedzieć	22	26	6	14	32

Zdaniem ponad połowy członków „Solidarności” z lat 1980 - 81, powstanie tego związku było wydarzeniem przełomowym dla zwykłych ludzi. Za wydarzenie niezbyt ważne uważa je co dwudziesty członek związku z tego okresu, a jeszcze nieco mniej traktuje je jako

niemające znaczenia. Natomiast badani nienależący wówczas do związku częściej deprecjonują działalność „Solidarności” dla zwykłych ludzi niż ci, którzy byli wówczas zbyt młodzi, by należeć do związku, lub urodzili się później.

Tabela 11

Przynależność związkowa respondentów 12 grudnia 1981 roku	Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem:				
	przełomowym	ważnym, ale nie pierwszoplanowym	niezbyt ważnym	bez znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach				
„Solidarność”	55	36	5	4	0
Związek „branżowy”	30	33	18	15	4
Nienależący do związków zawodowych	32	34	10	17	7
Nie dotyczy - byli za młodzi, urodzili się później	33	32	9	10	16

31 SIERPANIA WŚRÓD WAŻNYCH ROCZNIC

Na zakończenie pokażemy jeszcze stosunek Polaków do wybranych ważnych rocznic. Badanym przedstawiona została lista dziewięciu rocznic, w tym dwu będących tradycyjnymi świętami państwowymi. Ich zadaniem było wskazanie nie więcej niż dwóch rocznic najważniejszych dla nich.

Mimo że większość Polaków postrzega powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 jako wydarzenie przełomowe, o historycznym znaczeniu dla Polski, a przy tym także ważne dla świata, 31 sierpnia nie wszedł do kalendarza rocznic, do których Polacy mają silny stosunek emocjonalny. Zaledwie co dwudziesty badany uważa ten dzień za jedną z dwóch dat osobiście dla siebie najważniejszych. Najwięcej osób do ważnych rocznic zalicza przede wszystkim tradycyjne święta państwowe - Dzień Niepodległości 11 listopada i rocznicę Konstytucji 3 maja. Zastanawiające jest, że wśród dni niebędących świętami państwowymi najważniejszy jest dla badanych 1 września. Rocznicę wybuchu II wojny światowej częściej wskazują urodzeni po wojnie, niż ci, którzy ją przeżyli. Dla tych ostatnich bowiem równie ważna jest rocznica zakończenia wojny.

	CBOS
Które z poniższych rocznic i świąt państwowych są dla Pana(i) osobiście najważniejsze?	
11 listopada - Narodowe Święto Niepodległości	45%
3 maja - rocznica Konstytucji 3 maja	42%
1 września - rocznica wybuchu II wojny światowej	35%
8 maja - Dzień Zwycięstwa	19%
1 maja - Święto Pracy	13%
1 sierpnia - rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego	9%
13 grudnia - rocznica wprowadzenia stanu wojennego	7%
31 sierpnia - rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych	5%
22 lipca - rocznica ogłoszenia Manifestu PKWN	2%
Nie przywiązuję wagi do żadnej z tych rocznic i świąt	7%
Trudno powiedzieć	2%

Z perspektywy dwudziestu pięciu lat Polacy bardzo dobrze oceniają działalność ruchu „Solidarności” w ciągu szesnastu miesięcy lat 1980 - 81. Zasługi tego związku dla kraju i życia zwykłych ludzi są obecnie doceniane także przez większość tych, którzy wówczas nie zaangażowali się w jego działalność, oraz przez ówczesnych przeciwników. Pamiętając o tym, że dzisiejsza polska rzeczywistość jest dość często krytykowana, nastroje społeczne od dłuższego czasu są bardzo złe, a u źródeł tej rzeczywistości tkwią dokonania „Solidarności” sprzed ćwierćwiecza, pozytywna ocena tego ruchu świadczy, że Polacy potrafią odróżnić sprawy fundamentalne od problemów bieżących. Natomiast nie powinno nikogo dziwić, że oceny te są lepsze wśród ludzi, którzy - ogólnie rzecz biorąc - więcej skorzystali na przemianach ustrojowych, nieco zaś gorsze wśród tych, którzy zyskali niewiele bądź stracili.

Doceniane jest także historyczne znaczenie ruchu „Solidarności” nie tylko dla kraju, ale także dla regionu i świata. Tu jednak trzeba zwrócić uwagę na słabsze docenianie tego znaczenia przez najmłodsze pokolenie, które ma wyraźną skłonność do wiązania końca komunizmu z obaleniem muru berlińskiego, a nie Porozumieniami Sierpniowymi. Może to oznaczać, że bitwę o pamięć przegramy także na własnym podwórku.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Na jaką, najogólniej rzecz biorąc, ocenę zasługuje Pana(i) zdaniem działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia życia ludzi takich jak Pan(i)?

(%)

	Pozytywna	Negatywna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	70	15	15	949
Płeć				
Mężczyźni	73	16	11	450
Kobiety	68	13	19	499
Wiek				
18-24 lat	64	7	29	147
25-34	77	7	16	169
35-44	76	13	11	158
45-54	77	17	5	181
55-64	67	22	11	130
65 lat i więcej	59	20	20	164
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	17	18	354
Miasto do 20 tys.	71	17	12	114
20-100 tys.	70	13	17	187
101-500 tys.	76	11	13	183
501 tys.i więcej mieszk.	80	11	9	112
Wykształcenie				
Podstawowe	59	20	22	278
Zasadnicze zawodowe	69	17	14	243
Średnie	77	11	12	328
Wyższe	85	6	8	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	91	2	7	59
Prac.umysł.niż.szczebła	83	6	10	89
Pracownicy fiz.- umysł.	69	17	14	85
Robotnicy wykwalifikowani	71	14	15	77
Robotnicy niewykwalifik.	64	20	16	42
Rolnicy	68	20	12	50
Pracujący na własny rach.	89	0	11	28
Bierni zawodowo				
Renciści	61	21	18	106
Emeryci	65	21	14	191
Uczniowie i studenci	65	5	30	72
Bezrobotni	66	18	16	111
Gospodynie domowe i inni	81	8	11	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	77	11	12	117
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	75	13	13	79
sekt. pryw. poza rolnict.	79	9	12	187
prywatnym gosp. rolnym	66	21	13	63
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	70	19	11	122
301-500	65	19	16	146
501-900	70	16	14	213
901-1200	81	9	10	70
Powyżej 1200 zł	84	14	3	68
Ocena własnych war. mater.				
Złe	63	21	16	303
Średnie	71	14	15	409
Dobre	79	7	13	237
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	68	7	25	63
Raz w tygodniu	73	13	14	462
1-2 razy w miesiącu	70	14	16	154
Kilka razy w roku	66	16	17	165
W ogóle nie uczestniczy	68	20	13	105
Poglądy polityczne				
Lewica	69	23	8	129
Centrum	77	13	11	261
Prawica	86	8	6	273
Trudno powiedzieć	50	19	31	285

Tabela 2. Na jaką, najogólniej rzecz biorąc, ocenę zasługuje Pana(i) zdaniem działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 z punktu widzenia losów kraju, Polski?

(%)

	Pozytywna	Negatywna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	73	12	15	948
Płeć				
Mężczyźni	74	14	12	449
Kobiety	72	10	18	499
Wiek				
18-24 lat	66	7	27	147
25-34	79	6	15	168
35-44	78	13	9	158
45-54	77	15	8	181
55-64	69	18	13	130
65 lat i więcej	66	13	21	164
Miejsce zamieszkania				
Wies	65	14	21	354
Miasto do 20 tys.	73	15	12	114
20-100 tys.	75	12	13	186
101-500 tys.	80	9	11	183
501 tys.i więcej mieszk.	81	8	11	112
Wykształcenie				
Podstawowe	59	16	25	278
Zasadnicze zawodowe	71	12	16	242
Średnie	81	10	9	328
Wyższe	87	5	8	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	90	2	8	59
Prac.umysł.niż.szczebla	87	7	6	89
Pracownicy fiz.- umysł.	76	16	8	84
Robotnicy wykwalifikowani	74	9	17	77
Robotnicy niewykwalifik.	59	18	23	42
Rolnicy	65	15	20	50
Pracujący na własny rach.	86	6	8	28
Bierni zawodowo				
Renciści	65	16	18	106
Emeryci	71	14	15	191
Uczniowie i studenci	68	4	28	72
Bezrobotni	65	17	18	111
Gospodynie domowe i inni	76	8	16	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	79	8	13	117
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	79	14	8	79
sekt. pryw. poza rolnict.	81	10	9	186
prywatnym gosp. rolnym	63	15	22	63
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	64	21	15	122
301-500	66	15	19	146
501-900	78	11	11	213
901-1200	86	5	8	70
Powyżej 1200 zł	88	7	5	68
Ocena własnych war. mater.				
Złe	65	17	18	303
Średnie	74	10	16	408
Dobre	80	8	12	237
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	72	7	21	63
Raz w tygodniu	73	13	14	462
1-2 razy w miesiącu	75	9	16	154
Kilka razy w roku	70	11	18	165
W ogóle nie uczestniczy	71	15	14	104
Poglądy polityczne				
Lewica	73	20	7	128
Centrum	78	11	11	261
Prawica	87	7	6	273
Trudno powiedzieć	55	13	32	285

Tabela 3. Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla Polski wydarzeniem: 1 - przełomowym, o historycznym znaczeniu; 2 - ważnym, ale nie pierwszoplanowym; 3 - w sumie niezbyt ważnym; 4 - tak naprawdę bez znaczenia

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	60	28	2	2	8	949
Płeć						
Mężczyźni	62	28	3	2	6	450
Kobiety	59	27	2	2	9	499
Wiek						
18-24 lat	48	37	1	1	13	147
25-34	67	24	1	0	7	169
35-44	71	22	1	2	4	158
45-54	61	30	2	1	6	181
55-64	64	27	5	2	3	130
65 lat i więcej	51	27	4	5	14	164
Miejsce zamieszkania						
Wies	56	30	2	2	10	354
Miasto do 20 tys.	61	30	3	1	5	114
20-100 tys.	61	24	4	2	10	187
101-500 tys.	63	29	1	2	6	183
501 tys. i więcej mieszk.	70	24	1	2	4	112
Wykształcenie						
Podstawowe	47	30	4	2	17	278
Zasadnicze zawodowe	59	31	3	2	5	243
Średnie	66	28	1	2	3	328
Wyższe	82	12	2	0	4	101
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	90	6	2	0	2	59
Prac. umysł. niż. szczebla	71	25	1	0	3	89
Pracownicy fiz.- umysł.	55	37	3	2	4	85
Robotnicy wykwalifikowani	52	35	2	3	9	77
Robotnicy niewykwalifik.	48	26	4	6	16	42
Rolnicy	69	26	0	0	5	50
Pracujący na własny rach.	84	12	0	0	4	28
Bierni zawodowo						
Renciści	52	32	6	2	9	106
Emeryci	58	27	3	3	9	191
Uczniowie i studenci	59	26	1	2	11	72
Bezrobotni	58	26	3	1	11	111
Gospodynie domowe i inni	51	47	0	0	2	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	66	24	3	0	7	117
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	65	27	1	0	7	79
sekt. pryw. poza rolnict.	64	28	1	3	4	187
prywatnym gosp. rolnym	63	31	2	0	4	63
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	54	33	5	2	7	122
301-500	54	27	6	1	11	146
501-900	60	30	2	2	7	213
901-1200	78	20	0	0	1	70
Powyżej 1200 zł	74	23	0	2	0	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	53	30	4	3	10	303
Średnie	61	27	2	1	8	409
Dobre	69	25	1	1	4	237
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	60	20	0	5	15	63
Raz w tygodniu	62	27	2	2	7	462
1-2 razy w miesiącu	58	31	2	1	8	154
Kilka razy w roku	62	30	2	0	7	165
W ogóle nie uczestniczy	57	29	4	4	6	105
Poglądy polityczne						
Lewica	58	27	7	5	2	129
Centrum	63	31	1	1	3	261
Prawica	74	22	1	0	1	273
Trudno powiedzieć	46	30	2	2	20	285

Tabela 4. Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla innych krajów dawnego „bloku wschodniego” wydarzeniem: 1 - przełomowym, o historycznym znaczeniu; 2 - ważnym, ale nie pierwszoplanowym; 3 - w sumie niezbyt ważnym; 4 - tak naprawdę bez znaczenia

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	33	7	2	16	949
Płeć						
Mężczyźni	43	37	6	1	12	450
Kobiety	40	29	7	2	21	499
Wiek						
18-24 lat	31	37	5	3	23	147
25-34	41	42	4	1	13	169
35-44	55	26	8	1	10	158
45-54	44	35	7	1	13	181
55-64	45	30	11	3	11	130
65 lat i więcej	34	28	6	3	29	164
Miejsce zamieszkania						
Wieś	36	30	9	1	23	354
Miasto do 20 tys.	49	30	9	3	9	114
20-100 tys.	42	34	7	1	16	187
101-500 tys.	42	38	2	4	14	183
501 tys. i więcej mieszk.	51	35	4	2	8	112
Wykształcenie						
Podstawowe	28	28	10	3	31	278
Zasadnicze zawodowe	37	37	8	2	16	243
Średnie	52	34	4	2	8	328
Wyższe	57	35	3	0	4	101
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	67	26	3	2	2	59
Prac. umysł. niż. szczebla	50	39	3	2	5	89
Pracownicy fiz.- umysł.	42	38	5	4	11	85
Robotnicy wykwalifikowani	34	39	8	1	18	77
Robotnicy niewykwalifik.	36	15	19	2	28	42
Rolnicy	48	33	5	0	15	50
Pracujący na własny rach.	54	35	0	0	10	28
Bierni zawodowo						
Renciści	33	33	13	3	19	106
Emeryci	39	30	6	3	22	191
Uczniowie i studenci	30	43	7	2	19	72
Bezrobotni	44	31	6	1	17	111
Gospodynie domowe i inni	42	28	4	0	26	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	44	36	9	1	10	117
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	39	37	8	4	11	79
sekt. pryw. poza rolnict.	51	35	3	2	10	187
prywatnym gosp. rolnym	45	37	5	0	12	63
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	38	34	9	2	17	122
301-500	42	24	9	3	23	146
501-900	40	38	7	1	13	213
901-1200	58	34	5	0	3	70
Powyżej 1200 zł	48	40	4	3	5	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	37	33	7	3	21	303
Średnie	39	35	7	2	18	409
Dobre	54	30	7	2	8	237
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	46	30	5	3	17	63
Raz w tygodniu	41	34	8	1	16	462
1-2 razy w miesiącu	40	32	6	1	21	154
Kilka razy w roku	46	33	5	3	13	165
W ogóle nie uczestniczy	40	35	6	4	14	105
Poglądy polityczne						
Lewica	53	29	7	4	7	129
Centrum	42	37	9	1	10	261
Prawica	51	38	6	1	4	273
Trudno powiedzieć	28	27	5	2	38	285

Tabela 5. Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla świata wydarzeniem: 1 - przełomowym, o historycznym znaczeniu; 2 - ważnym, ale nie pierwszoplanowym; 3 - w sumie niezbyt ważnym; 4 - tak naprawdę bez znaczenia

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	33	12	6	17	949
Płeć						
Mężczyźni	31	37	13	5	14	450
Kobiety	32	30	11	7	20	499
Wiek						
18-24 lat	20	33	17	11	19	147
25-34	30	36	11	6	16	169
35-44	40	33	14	2	12	158
45-54	33	37	12	4	15	181
55-64	38	35	10	7	10	130
65 lat i więcej	29	25	7	8	31	164
Miejsce zamieszkania						
Wies	29	31	10	4	26	354
Miasto do 20 tys.	27	39	16	8	9	114
20-100 tys.	35	33	11	4	17	187
101-500 tys.	34	34	13	8	12	183
501 tys. i więcej mieszk.	35	31	15	11	9	112
Wykształcenie						
Podstawowe	26	25	12	6	31	278
Zasadnicze zawodowe	30	35	12	5	19	243
Średnie	38	36	11	7	8	328
Wyższe	32	42	14	5	7	101
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	43	42	8	5	3	59
Prac. umysł. niż. szczebla	36	38	15	4	7	89
Pracownicy fiz.- umysł.	32	38	9	11	9	85
Robotnicy wykwalifikowani	19	42	13	5	22	77
Robotnicy niewykwalifik.	36	17	15	4	28	42
Rolnicy	35	34	12	2	16	50
Pracujący na własny rach.	29	41	14	0	15	28
Bierni zawodowo						
Renciści	33	31	11	6	20	106
Emeryci	34	26	9	7	24	191
Uczniowie i studenci	15	42	19	10	14	72
Bezrobotni	34	27	13	5	21	111
Gospodynie domowe i inni	35	31	8	5	22	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	33	38	12	6	11	117
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	27	31	16	11	14	79
sekt. pryw. poza rolnict.	33	40	10	5	11	187
prywatnym gosp. rolnym	39	31	13	4	13	63
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	30	31	14	6	19	122
301-500	36	25	9	6	24	146
501-900	33	35	10	6	15	213
901-1200	41	37	14	3	5	70
Powyżej 1200 zł	29	40	18	7	6	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	29	29	13	6	23	303
Średnie	33	32	11	5	19	409
Dobre	32	40	12	8	8	237
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	36	32	10	5	17	63
Raz w tygodniu	33	36	9	5	17	462
1-2 razy w miesiącu	30	30	16	4	20	154
Kilka razy w roku	29	28	19	8	17	165
W ogóle nie uczestniczy	32	33	10	11	14	105
Poglądy polityczne						
Lewica	36	30	14	12	7	129
Centrum	32	38	13	6	10	261
Prawica	41	41	10	4	4	273
Trudno powiedzieć	20	22	12	5	41	285

Tabela 6. Jakie wydarzenie, Pana(i) zdaniem, miało największy wpływ na zmiany ustrojowe w Europie Środkowej i Wschodniej, w krajach dawnego „bloku wschodniego”? 1 - „Aksamitna rewolucja” w Czechosłowacji; 2 - „Pierestrojka” - reformy Gorbaczowa w Związku Radzieckim; 3 - Powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 1981; 4 - Zburzenie muru berlińskiego; 5 - Inne wydarzenie

(%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	12	46	21	0	20	949
Płeć							
Mężczyźni	0	16	51	19	1	13	450
Kobiety	1	8	41	23	0	26	499
Wiek							
18-24 lat	2	8	37	34	0	19	147
25-34	0	8	40	30	2	19	169
35-44	1	18	50	19	0	13	158
45-54	1	11	54	17	0	16	181
55-64	0	15	56	15	0	14	130
65 lat i więcej	0	13	40	11	0	36	164
Miejsce zamieszkania							
Wieś	1	11	39	19	0	29	354
Miasto do 20 tys.	1	10	54	22	0	14	114
20-100 tys.	0	14	48	20	1	17	187
101-500 tys.	1	13	49	26	1	11	183
501 tys.i więcej mieszk.	0	13	52	19	0	15	112
Wykształcenie							
Podstawowe	2	5	37	18	0	38	278
Zasadnicze zawodowe	0	15	46	23	1	15	243
Średnie	0	16	50	22	0	11	328
Wyższe	1	13	57	21	2	7	101
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	1	12	63	17	3	3	59
Prac.umysł.niż.szczebła	2	12	49	30	1	6	89
Pracownicy fiz.- umysł.	1	10	46	25	0	18	85
Robotnicy wykwalifikowani	1	10	51	20	0	18	77
Robotnicy niewykwalifik.	0	17	39	16	0	29	42
Rolnicy	0	11	50	17	2	20	50
Pracujący na własny rach.	0	16	55	13	0	16	28
Bierni zawodowo							
Renciści	0	10	39	23	0	27	106
Emeryci	0	16	47	10	0	26	191
Uczniowie i studenci	2	10	38	34	0	17	72
Bezrobotni	1	13	43	23	0	20	111
Gospodynie domowe i inni	0	4	38	32	0	26	39
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	1	12	49	23	2	13	117
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	0	12	48	24	1	15	79
sekt. pryw. poza rolnict.	1	11	53	21	0	14	187
prywatnym gosp. rolnym	0	12	45	20	1	21	63
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	2	9	37	26	1	25	122
301-500	2	11	40	21	0	27	146
501-900	0	14	48	20	0	18	213
901-1200	0	20	58	15	1	6	70
Powyżej 1200 zł	0	20	47	30	0	3	68
Ocena własnych war. mater.							
Złe	0	11	43	18	0	27	303
Średnie	1	11	45	22	1	20	409
Dobre	1	15	51	24	0	10	237
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	0	6	50	14	2	29	63
Raz w tygodniu	1	11	49	20	1	18	462
1-2 razy w miesiącu	0	11	43	25	0	21	154
Kilka razy w roku	1	15	44	24	0	16	165
W ogóle nie uczestniczy	0	18	40	19	0	23	105
Poglądy polityczne							
Lewica	1	19	46	25	1	8	129
Centrum	1	16	46	26	1	10	261
Prawica	1	11	64	16	0	8	273
Trudno powiedzieć	0	7	28	20	0	45	285

Tabela 7. Czy powstanie i działalność „Solidarności” w latach 1980 - 81 było dla ludzi takich jak Pan(i) wydarzeniem: 1 - przełomowym, o historycznym znaczeniu; 2 - ważnym, ale nie pierwszoplanowym; 3 - w sumie niezbyt ważnym; 4 - tak naprawdę bez znaczenia

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	34	10	12	9	949
Płeć						
Mężczyźni	38	34	10	11	7	450
Kobiety	32	33	10	13	12	499
Wiek						
18-24 lat	27	28	8	14	23	147
25-34	31	38	9	10	13	169
35-44	40	40	8	7	6	158
45-54	40	37	13	8	2	181
55-64	38	33	11	15	3	130
65 lat i więcej	35	25	10	21	9	164
Miejsce zamieszkania						
Wieś	29	33	13	14	11	354
Miasto do 20 tys.	37	37	12	9	5	114
20-100 tys.	37	31	9	10	12	187
101-500 tys.	36	38	6	12	9	183
501 tys.i więcej mieszk.	48	28	5	14	5	112
Wykształcenie						
Podstawowe	26	29	12	19	14	278
Zasadnicze zawodowe	33	38	9	11	9	243
Średnie	40	34	10	9	8	328
Wyższe	50	36	5	4	5	101
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	54	40	2	1	3	59
Prac.umysł.niż.szczebła	33	41	12	8	6	89
Pracownicy fiz.- umysł.	32	37	8	15	8	85
Robotnicy wykwalifikowani	30	39	10	11	10	77
Robotnicy niewykwalifik.	30	31	13	13	14	42
Rolnicy	35	45	11	2	7	50
Pracujący na własny rach.	50	38	4	0	8	28
Bierni zawodowo						
Renciści	31	29	11	19	10	106
Emeryci	35	30	10	19	5	191
Uczniowie i studenci	32	24	8	15	21	72
Bezrobotni	34	30	12	8	15	111
Gospodynie domowe i inni	45	30	7	9	8	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	36	37	9	10	8	117
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	38	37	6	10	10	79
sekt. pryw. poza rolnict.	37	41	9	7	5	187
prywatnym gosp. rolnym	30	46	12	1	10	63
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	33	30	19	10	8	122
301-500	27	31	12	16	14	146
501-900	35	36	7	15	7	213
901-1200	51	35	6	5	3	70
Powyżej 1200 zł	48	41	5	4	3	68
Ocena własnych war. mater.						
Złe	30	31	11	17	11	303
Średnie	34	33	11	11	11	409
Dobre	43	37	6	9	6	237
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	40	20	9	15	15	63
Raz w tygodniu	36	35	9	12	8	462
1-2 razy w miesiącu	33	34	12	11	10	154
Kilka razy w roku	35	32	12	10	10	165
W ogóle nie uczestniczy	33	36	8	15	8	105
Poglądy polityczne						
Lewica	33	33	15	13	5	129
Centrum	37	36	9	11	7	261
Prawica	49	38	6	5	2	273
Trudno powiedzieć	21	28	12	19	20	285

Tabela 8. Które z poniższych rocznic i świąt państwowych są dla Pana(i) osobiście najważniejsze? Proszę wybrać nie więcej niż dwie odpowiedzi. 1 - 8 maja - Dzień Zwycięstwa; 2 - 22 lipca - rocznica ogłoszenia Manifestu PKWN; 3 - 31 sierpnia - rocznica podpisania Porozumień Sierpniowych; 4 - 1 września - rocznica wybuchu II wojny światowej; 5 - 1 sierpnia - rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego; 6 - 11 listopada - Narodowe Święto Niepodległości; 7 - 13 grudnia - rocznica wprowadzenia stanu wojennego; 8 - 1 maja - Święto Pracy

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	19	2	5	35	9	45	7	13
Płeć								
Mężczyźni	17	3	6	33	11	47	6	13
Kobiety	20	2	5	36	8	43	7	13
Wiek								
18-24 lat	10	1	1	36	11	62	3	9
25-34	15	1	4	42	8	50	5	13
35-44	13	1	5	43	7	53	11	13
45-54	26	5	7	35	9	35	11	16
55-64	28	2	11	29	11	39	7	11
65 lat i więcej	21	4	6	22	11	31	2	13
Miejsce zamieszkania								
Wieś	19	3	5	31	7	40	7	16
Miasto do 20 tys.	19	0	4	40	6	44	13	8
20-100 tys.	23	2	6	36	9	46	4	13
101-500 tys.	17	2	6	39	11	50	5	12
501 tys. i więcej mieszk.	16	3	6	32	20	47	7	7
Wykształcenie								
Podstawowe	19	5	6	29	8	38	7	15
Zasadnicze zawodowe	20	1	3	39	8	41	5	18
Średnie	19	1	7	37	12	49	8	10
Wyższe	14	1	4	35	11	58	8	3
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	18	0	5	29	12	59	10	5
Prac. umysł. niż. szczebla	21	1	1	44	8	50	8	10
Pracownicy fiz.- umysł.	13	1	7	43	10	46	11	14
Robotnicy wykwalifikowani	17	0	1	37	8	50	5	12
Robotnicy niewykwalifik.	23	8	4	31	13	43	6	26
Rolnicy	19	6	7	25	7	34	6	28
Pracujący na własny rach.	24	0	5	33	11	53	3	6
Bierni zawodowo								
Renciści	22	4	6	33	4	28	8	15
Emeryci	24	3	9	24	13	37	4	10
Uczniowie i studenci	6	2	2	31	13	74	3	4
Bezrobotni	20	3	7	43	8	41	9	14
Gospodynie domowe i inni	15	0	6	51	5	46	10	21
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	18	2	3	45	9	53	6	11
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	15	3	2	35	12	39	17	17
sekt. pryw. poza rolnict.	18	0	5	35	9	53	4	10
prywatnym gosp. rolnym	16	5	10	28	6	39	4	27
Dochoły na jedną osobę								
Do 300 zł	21	4	4	42	7	47	6	20
301-500	16	2	4	35	9	40	11	15
501-900	23	0	9	30	13	46	5	13
901-1200	24	1	1	33	16	47	8	9
Powyżej 1200 zł	20	4	8	32	6	51	3	7
Ocena własnych war. mater.								
Złe	22	3	6	34	9	39	7	15
Średnie	17	2	5	32	8	46	7	14
Dobre	17	1	5	39	12	49	7	7
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	13	2	8	29	12	36	7	12
Raz w tygodniu	18	2	5	35	10	47	7	11
1-2 razy w miesiącu	27	1	4	33	8	39	6	18
Kilka razy w roku	16	4	6	38	6	49	6	13
W ogóle nie uczestniczy	17	1	5	32	14	41	9	14
Poglądy polityczne								
Lewica	22	4	4	35	8	43	6	22
Centrum	20	2	4	41	8	46	6	15
Prawica	16	1	10	35	14	52	9	2
Trudno powiedzieć	19	4	2	29	7	36	6	17

(continued)

Tabela 8 (cd.). Które z poniższych rocznic i świąt państwowych są dla Pana(i) osobiście najważniejsze? Proszę wybrać nie więcej niż dwie odpowiedzi. 9 - 3 maja - rocznica Konstytucji 3 Maja;
10 - Nie przywiązuję wagi do żadnej z tych rocznic i świąt

(%)

	9	10	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	7	2	949
Płeć				
Mężczyźni	44	6	1	450
Kobiety	41	8	3	499
Wiek				
18-24 lat	46	7	2	147
25-34	37	8	2	169
35-44	44	3	0	158
45-54	39	4	3	181
55-64	45	6	1	130
65 lat i więcej	44	12	6	164
Miejsce zamieszkania				
Wieś	39	11	3	354
Miasto do 20 tys.	49	4	1	114
20-100 tys.	37	5	2	187
101-500 tys.	50	2	1	183
501 tys. i więcej mieszk.	42	6	2	112
Wykształcenie				
Podstawowe	36	11	3	278
Zasadnicze zawodowe	41	8	2	243
Średnie	45	4	1	328
Wyższe	54	2	2	101
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	56	1	0	59
Prac. umysł. niż. szczebla	46	2	2	89
Pracownicy fiz.- umysł.	30	10	3	85
Robotnicy wykwalifikowani	48	6	1	77
Robotnicy niewykwalifik.	38	3	0	42
Rolnicy	35	16	0	50
Pracujący na własny rach.	46	4	0	28
Bierni zawodowo				
Renciści	47	8	6	106
Emeryci	42	10	3	191
Uczniowie i studenci	48	3	3	72
Bezrobotni	35	7	0	111
Gospodynie domowe i inni	37	0	5	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	38	4	2	117
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	50	4	0	79
sekt. pryw. poza rolnict.	43	7	2	187
prywatnym gosp. rolnym	35	13	0	63
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	30	7	1	122
301-500	42	8	2	146
501-900	43	6	1	213
901-1200	44	6	0	70
Powyżej 1200 zł	63	0	2	68
Ocena własnych war. mater.				
Złe	39	8	2	303
Średnie	44	7	2	409
Dobre	44	4	3	237
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	42	12	3	63
Raz w tygodniu	45	5	2	462
1-2 razy w miesiącu	38	9	2	154
Kilka razy w roku	38	6	2	165
W ogóle nie uczestniczy	42	6	3	105
Poglądy polityczne				
Lewica	51	0	0	129
Centrum	42	6	0	261
Prawica	51	2	1	273
Trudno powiedzieć	30	14	6	285